

publiek gesloten depot en dan overzichtelijk geordend, desnoods op zolders.

Ten slotte een paar kleinigheden, ten bewijze dat ik de collectie met aandacht bezichtigd heb, dingen die aan de waarde van het geheel niets afdoen, maar evenals storende drukfouten om rectificatie vragen. In de afdeeling van het Romeinsche terra-sigillata bevindt zich, onder een scherven-overzicht van dat vaatwerk, een scherfje (n°. 1851), dat door zijn lichtgrijze kleur opvalt onder al die typisch roode waar, en inderdaad, al is er overeenkomst in de reliëfversiering. De Spaansche plooikraag en hoed van het in een medaillon geplaatste mannenkopje bewijst volkomen dat het hier een vreemde eend in de bijt geldt en wel uit de 16de eeuw. Een pendant levert de als Frankisch (waarom?) aangeduide groep van bewerkte beenen voorwerpen uit de terpen, waaronder een in 16de of 17de eeuwsch kostuum gehuld vrouwenfiguurtje, vermoedelijk een mesheft. Een voorbeeld te meer hoe zich in den bodem, op soms raadselachtige wijze, onder werkelijk oude dingen betrekkelijk moderne voorwerpen weten te mengen.

Met dit weinige hopen wij te hebben voldaan aan het verzoek van de Redactie om nog in deze aflevering van het Bulletin de aandacht te vestigen op deze belangrijke gebeurtenis op het gebied der Nederlandsche oudheidkunde.

Mr. P. C. J. A. BOELES.

Karolingisch zilverwerk in het Museum te Leeuwarden.

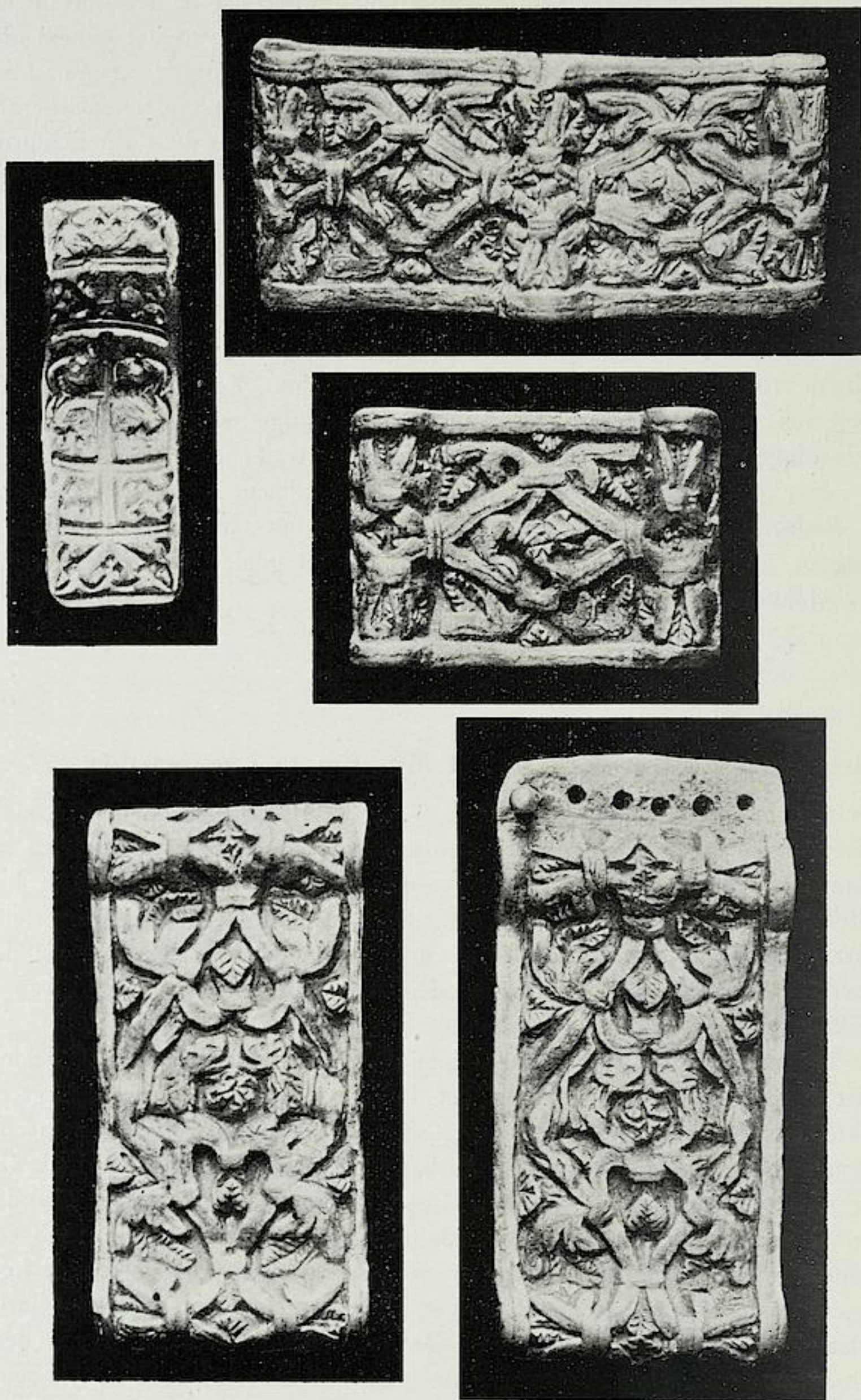
Zilversmidswerk dat typisch is voor den Karolingischen tijd komt geloof ik in onze Nederlandsche musea niet voor. De terpen hebben het onlangs geleverd: een vondst van negende eeuwsche munten en de hier volledig en op ware grootte weergegeven versierde stukken zilver, welke laatste, met een keuze uit de munten, het eigendom werden van den heer S. Wigersma Hz. te Leeuwarden, die deze merkwaardige zaken in bruikleen afstond aan het Friesch museum.

De muntvondst, waarover wij hier niet in den breedte zullen uitweiden, geeft een interessanten kijk op het in de dagen dat alles in den grond raakte circuleerende geld en eenige aanwijzing voor de streken waar het grootste bestanddeel, de twintig barbaarsche gouden solidi van Lodewijk den Vrome, vervaardigd werden. Deze munten komen in ons Noorden nog al eens voor, hoewel niet uitsluitend. Dirks beeldde er in 1858 een exemplaar van af in de *Revue de la numismatique Belge*¹⁾ en de heer Wigersma deelt er²⁾ het noodige over mede aan de hand eener aan Gariel ontleende afbeelding, weergevende de gelijdelijke verwording van deze barbaarsche typen²⁾. Mag men aannemen dat deze solidi in de 9e eeuw

1) Tom. II, 3me Série, n°. 15.

2) *Tijdschrift voor munt- en penningkunde*, 1906, blz. 100.

ontstaan zijn, ook de enkele zilveren munten die er bij waren behooren

Karolingische gordelbeslagen en mantelspeld.

tot die eeuw; de jongste zijn van de zonen van Lodewijk den Vrome.

In aanmerking genomen verder, dat de gouden solidi niet al te lang na de vervaardiging in den grond geraakt kunnen zijn, omdat onder de twintig stuks vele geheel gelijke exemplaren voorkomen, een gevoelen dat door den heer Wigersma gedeeld wordt, kan het deponeeren van de vondst gevoegelijk omstreeks het jaar 900 gesteld worden.

Ook zonder de dateerende hulp der munten zouden de zilveren sierstukken reeds om den stijl voor Karolingisch werk gehouden moeten worden. De ruitvormig samengenomen ranken zijn o.a. terug te vinden op een bronzen spang uit dezen tijd, afgebeeld door den bekenden S. Müller¹⁾, directeur van het museum te Kopenhagen, die weet te vertellen, dat er in Skandinavië talrijke prachtige gordelversieringen en spangen van goud en zilver bekend zijn, georneerd met blad- en rankwerk in den Karolingischen, half klassieken stijl van West-Europa. Hij zegt, dat die stukken zonder twijfel door de Vikingers buit gemaakt werden en daarna in hun vaderland inspireerden tot navolging.

In onze streken is weinig van dat werk overgebleven, mogelijk een gevolg ook van die rooftochten.

Het is gietwerk, maar iets meer nog, n.l. op de uitgespaarde ranken na is alles verguld of mogelijk met goudblad beklopt, zooals de vorige eigenaar, de zilversmid Rodbard te Dordrecht aangaf. Langs de wit gelaten ranken zelf loopt in het midden een donkere streep niello: een met zwarter metaal gevulde groef. Al is de bewerking eenigzins grof, het geheel is toch een welkom voorbeeld van Karolingischen stijl, die reeds sterk herinnert aan de volgende Romaansche eeuwen. De kleine leeuwtjes met de door de achterpooten langs den rug omhoog gestoken staarten zijn ook zeer karakteristiek. Met de sieraden die de terpen leverden uit de voorafgaande Merovingische tijden bespeurt men niet den minsten samenhang, geen zweem van Germaansche volkskunst, en dat is wel merkwaardig.

De vormen der stukken komen echter veel overeen met de langwerpige vierkante gordelbeslagen in Merovingischen stijl en wij willen ze voorloopig ook als zoodanig gebruikt opvatten, behalve het kleinste, in het midden boogvormig oplopende stuk, dat tot mantelspeld diende, blijkens den naaldhouder aan de keerzijde vastgesoldeerd.

De analyse van een der grootste stukken gaf slechts 66 % fijn zilver. Volgens den heer Rodbard geschiedde de vondst in eene wierde of terp in de buurt van Delfzijl.

Leeuwarden.

Mr. P. C. J. A. BOELES.

1) *Nordische Altertumskunde*, II, Abb. 178.